

3. Dr. Purjesz Zsigmond tnr. a mellüri álképletek és a mellüri izzadmány közti differentialis kórismészetéről szól kiemelve, hogy kérdéses esetekben mely tünetek azok, melyek az egyik, vagy másik kóros elváltozás lehetősége mellett volnának értékesíthetők. Tapasztalatból indulva ki, bizonyos esetekre nézve jó megkülönböztető jelet vél találni a Traube-féle tér fenmaradásában (baloldali álképletnél) és a bordaközök ki nem tágulásában, vagy esetleges szűkebb voltában, melyek álképletre mutatnak, mire nézve észleleteire hivatkozik.

Az 1882. nov. 17-ki szakülésen.

1. Högyes Endre tnr. előadást tart a „Kolozsvári lépfene gyógykísérletek“ről.

A földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium előadó elnöklete alatt dr. Genersich egyetemi tnr., dr. Szaniszló Albert és dr. Szentkirályi Ákos kolozsmonostori gazdasági intézeti tanár, Reich Albert állami- és Weinhold Tivadar megyei állatorvos urakból bizottságot alakított és megbizta azzal, hogy vizsgálja meg Béné Péter kolozsvári gyakorló állatorvosnak tekintélyes gazdáktól kiállított bizonyítványokkal igazolt, állítólag biztos hatású-, de titokban tartott lépfene ellenes gyógy eljárását.

Előadó nem tartja érdektelennek megismertetni a szakulést ezen kísérletekkel, mert azon felfogásban él, hogy azok módszertani szempontból mintául szolgálhatnak a szerek hatásának kísérleti gyógytani úton való felderítésénél.

A lépfene u. i. kísérletileg élő állatokon biztosan előidézhető, majdnem kivétel nélkül halálosan végződő betegség. Ha valamely szernek e betegség ellen van hatása, a hatásnak biztos kriteriuma van a lépfenével ragályzott állatoknak életben maradásában.

Magok a gyógykísérletek következők voltak

A bizottság 1882. aug. 24-én 8 drb. 6—8 éves közönséges erdélyi fajú juhok ragályzott anthrax-méreggel, mely egy lépfenében elhullott kolozsvári tehéntől eredt és a helybeli általános kór- és gyógyszertani intézetben állatról állatra a gyógykísérlet napjáig tovább tenyésztetett. Ezen lépfenével ragályzott állatok közül 6 darabot Béné Péter állatorvos gyógykezelése alá bocsájtott a bizottság, 2 darabot pedig kontroll állatúl kezeletlen hagyott. A hat állat közül kettőt még az oltások előtt, kettőt az oltás után egy órával, kettőt a ragályzás második napján adott át a bizottság a gyógykezelőnek, hogy ezek által bebizonyíthassa a miket állít: hogy szere meg tudja óvni az állatot a lépfenétől, hogy szere meggyógyítja a lépfenét úgy a baj kezdetén, valamint annak tetőfokán.

Béné gyógykezelését, mihelyt a bizottság átadta neki az állatot, mindjárt elkezdte. Titkolt összetételű folyadékából bóralfecskendéseket tett, melyeket a baj további folyamán egyszer vagy többször ismételt. Azon kívül, midőn a testhőmérsék magasra hágott, hideg lelocsolásokat alkalmazott és az állat torkába szintén titkolt összetételű folyadékából egy-egy kis üveggel beöntött. A gyógykísérlet végeredménye az lett, hogy úgy a gyógykezelés alá vett hat-, mint a gyógykezeletlenül maradt két darab juh, a ragályzás után 25—60 órára mind elhullott;

7 közülök tisztán kifejlődött anthrax-ban, egy pedig az ehhez közel álló szer-
cségő üszökben (Rauschbrand).

Így Bóné Péter lépfene-ellenes gyógykezelése az óltott
anthrax ellen abszolút hatástalannak bizonyult, mert a bajt sem
megelőzni, sem meggyógyítani nem tudta sem a baj kezdetén,
sem a baj tetőfokán.

Miután a gyógykezelést bemutató állatorvos a sikertelenség védelmére azt
a kifogást emelte, hogy a gyógykísérlet alá vett 6 darab juhnál, minthogy azok
hullából vett anthrax-méreggel nagályoztattak, az anthrax fertőzés mellett hulla-
mérgezés is lehetett jelen, az ellen pedig az ő gyógykezelése semmit sem hasz-
nál: a bizottság az ellenvetés teljes elenyésztetésére még két oly juhot bocsáj-
tott gyógykezelés alá, melynél a ragályozás élő lépfenés állat véré-
vel történt.

Bóné jelzett gyógykezelését az infectio után ezen állatoknál azonnal meg-
kezdte és másnap folytatta. Másnap az állat, midőn Bóné belső szerét a torokba
öntötte, hirtelen fúladozási rángást kapott és egy negyed óra múlva megdőglött,
a nélkül, hogy rajta még az anthrax-tünetek kifejlődtek volna; a másik állat az
időről időre alkalmazott gyógykezelések daczára, szabályos lefolyású lépfenébe
esett és a 70 ik órában határozottan kifejlett lépfenében hullott el.

Így a gyógykezelés élő anthrax vérrel oltott juhoknál sem
használt semmit.

A bizottság ezen abszolút sikertelenség miatt nem látta indokolva a Bóné-
féle gyógykezelési kísérleteknek nagyobb állatokon való, különben tervbe vett
folytatását, pénz- és időkimelés folytán természetes anthrax kezelésébe sem bo-
csájtkozott, részint azért, mert természetes anthraxnál a gyógyeredmény biztos
megítélése a bizottsági kiszállás rendszere mellett nagyon precarius, részint azért,
mert nagyobb lépfene-járvány, melynél a gyógykezelés valószínű értéke vizsgálat
alá vehető lett volna, az idén sem a kolozsvári, sem a megyei marha-állományban
nem mutatkozott, részint és főleg azért, mert a szóban levő gyógykezelésnek az
oltott anthrax ellen — mely utójára is csak módosított alakú természetes lépfene
— mutatkozott abszolút sikertelensége a legnagyobb mértékben valószínűvé
teszi, hogy az a természetes anthrax ellen sem használ semmit.

Az a kérdés merül fel, vajjon hogyan jutott maga a gyógykezelő állator-
vos és utána a bizonyítványt nyújtó gazdaközönség azon hiedelemhez, hogy a
szóban forgó gyógykezelés használ a lépfene ellen. Maga Bóné tapasztalatának
szerzését úgy adja elő, hogy ő többször tapasztalta, miszerint egy marha-, vagy
állatállományban több állat egyszerre hirtelen rosszul lett, elhullott és ő a bon-
czolatnál lépfenét konstatálván, úgy a még beteg, valamint a többi marhának bőre
alá szeréből befecskendezéseket tett; e befecskendezések után a beteg állatok meg-
gyógyultak és az épek lépfenét nem kaptak. Ily sikeresen gyógyított esetekről
szól az a három bizonyítvány is, mely tekintélyes gazdáktól részére kiállított.

Világos, hogy itt a „post hoc, ergo propter hoc“ okoskodás könnyen csa-
lódásra vezető útjára jutottak úgy a gyógykísérletező orvos, valamint a neki
hívó gazdaközönség. Nagyobb marhaállományban egyes lépfene esetek mindig

merülhetnek fel a nélkül, hogy okvetetlen járványnak kellene azokból ki fejlődni. Ha ilyen esetekben a gyógykezelését bemutató állatorvos módszerét alkalmazásba veszik, természetesen a sikeres eredmény kimaradni nem fog, miután ugyanazon eredmény áll be, ha egyáltalán semmi gyógymódot sem vesznek alkalmazásba. Folyó év nyarán például Kolozsvár város „Tarcsa“ legelőjén az ott legelő, körülbelül 1200 darab szarvasmarha közül lépfenében elhullott 4, vagy 5 darab; egy pár állatnál oly jelek mutatkoztak, melyekből az állat-felügyelők lépfenére gyanakodtak. Nem alkalmaztatott semmi fontosabb óvó vagy gyógyító intézkedés, járvány még sem fejlődött, a lépfeneknek vélt betegek meggyógyultak. Ha ezen esetben Bóné gyógykezelésre lett volna bocsájtvá és megtette volna bőraláfecskendezését a beteg és ép állatoknál, a kedvező gyógyeredmény — a fennebbi okoskodás alapján — be lett volna bizonyítva.

A Bóné-féle lépfene-ellenes gyógykezelés képzelt sikere a post hoc, ergo propter hoc egyoldalú okoskodás szüleménye, melynek, fájdalom, számtalan — kísérleti kriterium alá nem vehető — példája van az emberi therapeutikában is.

2. Ossikovszky József tnr. előadást tart „A phosphor-mérgezés vegyi megállapításáról oly esetekben, midőn a mérég ki nem mutatható.“

Az 1882. decz. hó 23-iki szakülésen :

1. Farkas Géza tnr.-segéd a pneumothorax, az agy és gerincz-agy sclerosis polyinsularisának egy-egy esetét mutatja be.

2. Salamon József tnr., mint vendég, előadást tart „A jegenyei fürdő ismertetéséről.“